

63 yıl önce imzalanan Sevres Antlaşması'nda Türkler, ulusal varlığı uzun vadede galiplerin değişen politika ve çekişmelerine bağlanan pazarlık konusu bir ulus olarak görülüyordu

YIRTIŁAN ANTLAŐMA: SEVRES

YAZAN:

ilber ORTAYLI

Bulgaristan, Neuilly hükümleriyle askeri ve ekonomik yönden önemli sınırlamalara uğradığı gibi, Dobruca bölgesini Romanya'ya ve Makedonya'da küçük bir toprağı Yugoslavya'ya terkmişti. Savaşta yenilen bu ülkeler bundan sonra devamlı olarak eski durumlarına kavuşmak emeliyle yaşadılar ve bu özlüm onların, Hitler Almanyası'nın peşinde savaşa sürüklenmeleriyle sonuçlanan maceracı politikalar izlemelerine neden oldu.

Sözde barış

10 Ağustos 1920'de Sevres'de bu tür antlaşmaların en haksızı Osmanlı Devleti'ne kabul ettiriliyor ve böylece büyük savaş hukuku de sona erdirilerek sözde barış kuruluyordu. Ama öbür mağlupların tersine Türk ulusu bu tür bir barışı kabul etmedi ve Birinci Dünya Savaşı'nı hukukun bitirecek barış antlaşması üç yıl sonra gerçekleştirdi. Bu antlaşma Lausanne olacaktı ve galip devletler orada bir mağlupla değil, onurlu bir direniş savaşını başarmış yeni Türkiye devletiyle eşit şartlar altında görüşüp anlaşmak zorunda kalacaklardı.

Yeni Türkiye'nin Sevres'den Lausanne'a yazdığı onurlu tarih birinci büyük savaşın haksızlığına uğramış diğer mağlupları için de bir ümit ışığı ve örnek olacaktı. 16 Temmuz 1920'de barışın öngörüşmelerinin yapıldığı Spa'da galip devletler adına Millerand, Osmanlı temsilcilerine bir ultimatum vermiş ve barış antlaşmasının 27 Temmuz 1920 tarihine kadar kesinlikle imzalanması gerektiğini ihtar etmişti. Bunun üzerine 22 Temmuz 1920'de İstanbul'da padişahın başkanlığında toplanan "Şura-yı Saltanat" galip devletlerin önerdiği barış şartlarını, topçu feriki Rıza Paşa'nın olumsuz oyu dışında çoğunlukla kabul etmişti. Bilindiği gibi 10 Ağustos 1920'de

de antlaşma imzalanmıştı. Bazı İstanbul gazeteleri ve ulusçu çevreler bu haberin ulaştığı günü, ulusal yas günü olarak ilan ettiler. Tramvayların beş dakika durması gibi sessiz protesto gösterileri yapıldı (2).

Türkiye tanımıyor

19 Ağustos 1920 günü Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde alınan tarihî kararlarla Sevres Antlaşması'nın kaderi belli oldu. Türkiye bu antlaşmayı tanımıyordu. Sevres hükümlerinin kabulü için Şura-yı Saltanat'ta olumlu oy verenlerle, antlaşmayı imzalayanlar Büyük Millet Meclisi tarafından vatan haini ilan edilmişlerdi. Böylece haksız barış antlaşması hükümleriyle ezilmek istenen dünya savaşının yeniklerinden bir ülke, öbür yeniklerin tersine, varolma hakkını savunmak için savaşa devam ediyordu.

Sevres hükümleri, Mondros hükümleriyle uyum göstermiyordu. Burada diğer yeniklere yapılmayan bir muamele söz konusuydu. O günlerde Ankara hükümetine bağlı bir yazarın dediği gibi (muhtemelen Y. Hikmet Bayur); "silahımız henüz elimizde iken verilen sözlerle, silahımızı bırakıp Çanakkale Boğazı'nı açtıktan sonra bize yapılan muamele farklıydı" (3). Antlaşmanın ağır hükümleri Türkler için hiçbir güvence getirmiyordu. Sevres'in hükümlerine kayıtsız şartsız boyun eğilse bile, ülkeyi istilâ eden düşmanın ne yapacağı, nerede duracağı belli değildi. Sevres Antlaşması ağır olmanın ötesinde, iyi belirlenmemiş, ölçsüz uygulama ve kötü niyete açık hükümler içeren bir belgeydi. Bu durumla Osmanlı devletinin ana unsuru sayılan Türkler, I. Dünya Savaşı'nın yenikleri için sadece en insafsız davranılan değil, fakat ulusal varlığı uzun vadede galiplerin değişen politi-

ka ve çekişmelerine bağlanan pazarlık konusu bir ulus olarak görülüyordu. Bugünkü sınırlarımız içinde bulunan Doğu'da, Batı'da, Kuzey'de ve Güney'deki birçok iller, galip devletlere veya yeni kurulacak devletlere bırakıldığı gibi, bu sınırlar her zaman için belirli bir neden ve kıstas gösterilmeden değiştirilebilirdi. Bundan başka devletin ulusal egemenliğini zedeleyen ve dünya savaşının başında kaldırılan kapitülasyonlar yeniden getiriliyor, ordunun asker ve subay sayısı ve silah miktarı sınırlandırılıyor. İstanbul'un ve Boğazlar'ın işgal altında tutulması öngörülüyordu. Sevres'in çok iyi bildiğimiz hükümlerinin Versailles, Trianon ve Neuilly gibi yenik devletlere dikte edilen diğer antlaşmalardan daha ağır ve karanlık bir nitelikte olduğu açıktır.

Tarihî gelişme durdurulamadı

Görüşmeler sırasında Britanya temsilcileri Lloyd George ve Lord Curzon'un Türk düşmanı söz ve tavırlarını sakınmadıkları biliniyor. Lloyd George Türk aleyhtarlığını ölçsüz bir Yunan hayranlığıyla da perçinlemişti. Bu tutumu üstelik Yunanistan'ı da karanlık bir maceraya sürükledi. Ancak diğer itilâf devletlerinin hepsi bu konuda Britanya diplomatlarıyla uyum içinde değildi. Sevres'de körükörüne bir Türk aleyhtarlığının tek etken olmadığı açıktır. İngiltere ve Fransa gibi galip devletlerin, Türkiye'yi kontrol altına alıp parçalamalarının nedeni olarak kolonilerdeki Müslüman halkların bağımsızlık istegini ve umudunu yok etmek ve Sovyet Rusya'ya karşı Küçük Asya bölgesini berkitilmiş bir üs haline getirmek istemeleri de ileri sürülmüştür. Bütün bu tasarıların dışında asıl önemli neden, sömürgeci Avrupa'nın Anadolu, Trakya ve Ortadoğu'da iktisadi ve askeri çıkarlarını garantiye almak istemesidir. Avrupa, II. Meşrutiyet'ten sonra görüldüğü üzere ulusçu Gençtürkler'in Yakındoğu'daki Avrupa çıkarlarını tehdit eder duruma gelmesine

tahammül edememekteydi. Ancak bu çabalarında başarı gösteremediler ve tarihî gelişmeyi durduramadılar.

Sevres Antlaşması böylece dünya savaşından sonra yarılan tek antlaşma oldu. Öbür yenik devletlerin bu direniş olayından ne kadar umutlandığı Bulgaristan Başbakanı ve Çiftçi Partisi lideri olan Aleksandr Stambuliski'nin daha Ekim 1922'de söylediği şu sözlerinde yansımaktadır: "Türk sorununun yeniden görüşüleceğini görüyoruz. Türk zaferinden önce, bunu kimse düşünmemişti. Sevres Antlaşması'nın reddi ile birlikte, bu gibi diğer bütün antlaşmalar da yeniden gözden geçirilecektir." Sevres'in reddi ve Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın başarısı uzun zaman yankılarını devam ettirmiştir. Macar Başbakanı

Gyula Gömbös'ün 1933 Ekim'indeki Türkiye ziyaretinden önce bir Macar gazetesi şöyle yazıyordu: "Haksızca alçaltılmış ve eli kolu bağlanmış olan Macar ulusunun temsilcisi, insafsız bir barış antlaşmasını ilk olarak parçalayan bir ulusun önderinin elini sıkıya koşmaktadır." İkinci Dünya Savaşı, haksız barış antlaşmalarından kurtulmak isteyen Orta Avrupa ve Balkan devletlerini felâketin içine çekti. Sevres'i kabul etmeyen Türkiye barışı kurabilmişti.

(1) Osman Olcay, Sevres Antlaşması'na Doğru, SBF yay. sh. XXXVIII
(2) Seha Meray, O. Olcay, Osmanlı İmp. Çöküş Belgeleri, sh. 41 vd.
(3) M. Tunçay, "Sevres'e Karşı Anadolu'nun Bir Yayımları" SBF Derg. Cilt. 34

Miltur'la "Bütçenize uygun, hesaplı..."

Yurtiçi haftalık turlarımız

ALANYA	BANANA MOTEL	23.950 TL
	PANORAMA MOTEL	21.950 TL
	MILTUR MOTEL MERHABA	15.950 TL
	MOTEL İNCEKUM	36.950 TL
	MOTEL ALARA	40.950 TL
KEMER	OLIMPOS MOTEL	37.950 TL
	BELTAŐ MOTEL	27.950 TL
MARMARIS	MARMARIS TATİL KOYU	35.950 TL
BODRUM	TMT TATİL KOYU*	36.950 TL
	ALTUR TATİL KOYU* <td>26.950 TL</td>	26.950 TL
KUŐADASI	KUSTUR TATİL KOYU	23.950 TL
	CLUB AKDENİZ	41.950 TL
	ÖMER TATİL KOYU	35.950 TL
ÖREN	ÖREN TATİL KOYU	30.950 TL
AKÇAY	AKÇAY TATİL KOYU	28.950 TL
	ÖGE MOTEL	20.950 TL
	CAVUŐOĞLU MOTEL	32.950 TL

Her Cuma lüks otobüslerle gidis donus tesislerde 7 gece tam pansiyon (* yarım pansiyon) Once gez sonra ode fiyatlarımızı burolarımızdan öğrenebilirsiniz

Haftalık Kıbrıs turlarımız

Uçakla gidis/dönüş, yarım pansiyon.	İstanbul ve İzmir'den	Ankara'dan
PALM BEACH	42.950 TL	38.950 TL
DOMES	46.950 TL	43.950 TL
SALAMIS BAY	44.950 TL	42.950 TL
DORANA	39.950 TL	35.950 TL
MARE MONTE	43.950 TL	39.950 TL
ANADOL	35.950 TL	32.950 TL

Yurtdışı turlarımız

EKONOMİK AVRUPA TURU	21 gün 80.000 TL + 490 \$
(Nis, Zagreb, Venedik, Nice, Paris, Londra, Reims, Münih, Zagreb, Nis)	
BUYUK AMERİKA TURU	20 gün 649.000 TL + 490 \$
(Miami, New York, Las Vegas, San Francisco, Honolulu, Los Angeles)	
EKONOMİK AMERİKA TURU	21 gün 499.000 TL + 490 \$
(Miami, New York, Washington, Las Vegas, San Francisco, Los Angeles, Chicago)	
EĞLENCELER DİYARI AMERİKA TURU	12 gün 349.000 TL + 490 \$
(New York + Orlando, Kennedy Uzay Merkezi, Deniz Dünyası, Walt Disney World ve Epcot Florida Cypress Gardens, Sirk Eğlenceleri)	
UZAKDOĞU TURU	27 gün 599.000 TL + 490 \$
(Singapur, Manila, Taipei, Tokyo, Seoul, Hongkong, Bangkok, Pattaya)	
DUNYA TURU	32 gün 849.000 TL + 490 \$
(Singapur, Bangkok, Hongkong, Tokyo, Honolulu, Los Angeles, Las Vegas, San Francisco, Miami, New York)	

Yurtdışı tur alan herkese Miltur Tatil Köyü-Kumbağ'da 1 hafta bedava tatil

Lüks M.F. Ankara gemisi ile 13 Eylül'de İstanbul, Pire, Malta, Tunus, Palma de Majorca, Barcelona, Nice, Cenova, Civita vecchia (ROMA), İstanbul.

Miltur TATİL KÖYÜ

KUMBAĞ

Gidiş/dönüş vasıta dahil indirimli grup fiyatlarımız

TAM PANSİYON	Pazartesi-Cuma (4 gece) Cuma-Pazartesi (3 gece)	Pazartesi-Pazartesi (7 gece) Cuma-Cuma (7 gece)
MOTEL	11.990 -TL	19.990 -TL
ÇERİBAŐI	13.990 -TL	20.990 -TL
KALE	15.990 -TL	23.990 -TL
ÇİGAN EVİ	17.990 -TL	27.990 -TL

Miltur

İSTANBUL Tel: 146 04 20 (4 hat)
ANKARA Tel: 18 20 15-18 57 48
İZMİR Tel: 21 87 13
ADANA Tel: 17032 - 14996
ANTAKYA Tel: 11186-15893
BURSA Tel: 10099 - 22097

Yapı Krediden Para Çek alın. Yola güvenle çıkın.

SAKATLAR KENDİLERİNE GÜÇ VERENLERE TEŐEKKÜR EDER,

HER TÜRLÜ YARDIMLARINIZI BEKLER SAYGILAR SUNARIZ.

SAKATLAR DERNEĞİ İSTANBUL ŐUBESİ

ADRES Vakıf Guraba Cad. 31/33 AKSARAY—İSTANBUL